

VEČERNI LIST

NEODVISEN DNEVNIK

Leto za celo leto . K 60.—, za pol leta . K 30.—,
četrt leta . K 15.—, en mesec . K 5.—
Prednizstvo in upravnizstvo: Kopitarjeva ulica št. 6.
Telefon št. 50.

Inserati: Enostolpna pettivrsta (72 mm široka in 3 mm visoka ali nje prostor) za enkrat po K 120.—
Poslano: Enostolpna pettivrsta K 1.—, — izhaja vsak dan, izveniši nedelje in praznike, ob 2. uri popoldne

Agrarna reforma v Bosni.

LDU Belgrad, 26. maja. Pri današnji seji agrarnega odseka se je vršila debata o rešitvi agrarnega vprašanja v Bosni. Stavljeni so bili trije predlogi: 1. Predlog socialistov, da se dosedanjim posestnikom zemljišč sploh ne plača odškodnina. 2. Predlog dr. Hrasnice, da se plača popolna vrednost po katastralnem zakonu, ki je v Bosni v veljavi od leta 1917. 3. Predlog dr. Marinkoviča, da se plača le 27% vse vrednosti, ker zemljišče ni več vredno. Z ve-

čino glasov je bil sprejet predlog dr. Marinkoviča, da se posestnikom zemljišč ne plača popolna katastralna vrednost teh zemljišč, nego le gotovi odstotki. Poiskati je treba še točnih ekonomskih, političnih in statističnih podatkov. Za predlog dr. Hrasnice je glasoval Šuljaga Salihagić (radikalci), dočim so glasovali vsi drugi radikalci za predlog dr. Marinkoviča. Za referenta agrarnega zakona predlaga odsek Danila Simoviča.

Železničarska stavka v Srbiji.

LDU Belgrad, 26. maja. Dne 21. t. m. se začelo železniško osebje v Skoplju stav-

kati. Stavka se je razširila na vse železnice v Srbiji.

Bitka med Poljaki in Ukrajinci.

Ukrajinci odločilno poraženi.

LDU Berlin, 26. maja. (DunkU). »Börse-zeitung« prinaša vest lista »Basler Nationalzeitung«, da je prišlo med poljskimi in ukrajinskimi četami 40 km sever-

no od Lvova do odločilne bitke. Ukrajinska vojska je bila tepena in se nahaja v popolnem razsulu.

Narodno predstavništvo.

LDU Belgrad, 26. maja. Odbor za zakon o poslovniku narodnega predstavništva je zaključil svoje delo in se sedaj pripravlja končna redakcija zakonske osnove. V glavnem je sprejet načrt vlade. Referent bo dr. Čorovič.

LDU Belgrad, 26. maja. V sobotni seji narodnega predstavništva je minister

Pribičević odgovarjal na interpelacijo socialista Kneževića, da vlada v kabinetu popolna solidarnost in da sprejema on odgovornost za vse odločbe vlade. V kabinetu ni strankarstva. Ministrski predsednik Protić je opozarjal na preveliko strankarstvo v radikalnih krogih.

Švica se boji Predarlske.

LDU Berlin, 26. maja. (DKU) »Berliner Tageblatt« poroča iz Haaga. Odpor nevtralecev proti nekaterim današkim danilom, katera jim hoče dati zveza narodov, narašča. Švica je v Parizu izrazila svoje pomisleke proti temu, da bi prevzela Predarlsko. Boji se, da ta prestop ne izvi-

ra toliko iz narodnih potreb, marveč iz trenutne finančne bojazni, da pomenja torej beg pred narodnimi davki. Ravno take pomisleke je izrazila zadnje dni v Parizu tudi Danska proti škodljivemu trajnemu občanju svojega ozemlja.

Spomenica koroških Slovencev — Parizu.

Odbor koroških beguncev v Ljubljani je v svoji seji dne 25. maja 1919 razmotril na podlagi časnikarskega poročila jugoslovanskega odbora iz Pariza z dne 23. maja t. l. o mejah na Koroškem in sklenil soglasno poslati mirovni konferenci v Parizu naslednjo spomenico:

Ako bi potekla državna meja Jugoslavije tako, da bi izločila Celovec, presekal slovensko ozemlje po celovškem jeziku in odtrgala Beljak z vso slovensko okolico vred od Jugoslavije, bi to pomenilo:

1. smrtni udarec za gospodarski razvoj slovenskega življa na Koroškem;
2. uničenje ciljev, katere je hotela ententa po Wilsonovih načelih doseči s svetovno vojno;
3. ognjišče bodočih zapletljajev v obmejni in svetovni politiki.

V svetovni vojski se je jasno pokazalo, da Celovec kakor tudi Beljak v gospodarskem oziru ne more živeti brez slovenskega dela Koroške; kajti pri pogajanjih za premirje v Gradcu so nemški delegati sami poudarjali, da Celovec ne more brez velikovškega ozemlja gospodarsko eksistirati. Istotako so mesto Beljak preživljale izključno slovenske občine beljaške okolice.

Dotok prebivalstva v mesti Celovec in Beljak se je že stoletja vršil iz slovenskih krajev. Le uradništvo se je vsled vladnega avstrijskega sistema, ki je služil v prvi vrsti v ponemčevanje teh krajev, naseljevalo iz nemških mest Avstrije.

Selilna statistika iz leta 1910. izkazuje n. pr. za beljaški okraj, da je bilo od prebivalstva 3016 oseb pristojno na Štajersko, 1978 na Kranjsko, 933 na Goriško, v Šmohor 1718, v celovško okolico 3755, v Velikovec 943. Iz tega je razvidno, da se vrši glavni dotok prebivalstva v Beljak iz jugoslovanskih dežel. Še v višji meri pa velja isto za Celovec.

V trgovskem oziru gravitira ves promet na jug, kakor to izkazujejo vsa trgovska podjetja v Celovcu in Beljaku.

Iz tega sledi, da slovensko koroško ljudstvo prodaja svoje pridelke izključno v Celovec in Beljak, da pošilja nadpro-

dukcijo svojega prebivalstva v ti dve mesti in da dobiva ravno iz teh dveh mest vse industrijelne in merkantilne potrebščine. Če bi bili ti dve mesti slovenskemu prebivalstvu odvzeti, bi to pomenilo res smrtni udarec za slovensko ljudstvo na Koroškem in to tembolj, ker je geografična oblika slovenske Koroške taka, da ni mogoče postaviti ji drugih središč, dočim bi nemški del Koroške prav nič ne izgubil, ako se mu ti dve mesti ne prisodite, ker niti gospodarsko, niti selitveno, niti trgovsko ne gravitira v njiju, ampak ima svoja središča v Špitalu, Ferldkirchnu, Št. Vidu, Brežah, Volšpergu itd.

Od začetka do konca svetovne vojne je ententa navduševala nas za svoje cilje, kateri so bili: Osvoboditev malih narodov izpod jarma avstrijskega nemštva in zagotovitev varstva istim narodom. Avstrijski germanizem je takoj s prvim dnevno vojne označil slovenske duhovnike, učitelje, župane, kmete iz okolice Celovca in Beljaka za zaveznike entente; iz tega razloga jih je tiral pred sodišča, vržel v ječe, ali interniral. Istotako je sedaj ob koncu vojske velik del slovenskega prebivalstva v istih krajih izgnal iz dežele, ga zatiral, oropal mu domove in nekatere celo umoril. —

Če bi tedaj mesti Celovec in Beljak bili prisojeni Nemški Avstriji, bi ententa s tako določbo svoje in naše najhujše nasprotnike honorirala, nas pa vedno zveste somišljenike in sodelavce izročila najgrozovitejši in neizogibni pogubi, in s tako razsodbo uničila glavni namen svojih velikanskih žrtev.

Jugoslavija bo vedno smatrala Celovec in Beljak kot Slovincem na Koroškem naravno pripadajoči centri in se nikdar ne bo mogla odreči aspiracijam na ti dve mesti. Živelj v okolici teh mest bo ostal kljub pripadnosti k Nemški Avstriji še na desetletja zvest slovenskemu narodu, kar bo samoobsebi povzročevalo neprestano obmejne narodne spore — netiva dovolj za politične zapletljaje.

Italija smatra Jugoslavijo za svojo neizogibno nasprotnico, dočim ji je Nemška Avstrija dobrodošla zaveznica. Ravno v območju Beljaka in Celovca se dotikajo vse tri države in bi Italija napram Jugoslaviji vedno netila narodna nasprotstva.

Ako torej mesti Celovec in Beljak ne pripadeta Jugoslaviji, bo ravno v teh mestih za bodoče čase pravo ognjišče za zapletljajve svetovne politike.

Postopanje Nemcev v Beljaku in Celovcu nasproti Slovincem na Koroškem je sedaj ravnotako kakor je bilo postopanje Nemcev v začetku vojne v Belgiji in Franciji. Ententa je Nemce za ravnanje v Belgiji in Franciji kaznovala, na Koroškem pa bi jih s priklopitvijo Celovca in Beljaka k Nemški Avstriji šele poplačala in spodbujala še k nadaljnjemu takemu postopanju.

Prepis odborovega zapisnika se izroča slovenskim delegatom mirovne konference v Parizu v nadaljnjo uporabo.

Nemci se pereio.

Nemška delegacija proti tajni diplomaciji.

LDU Versailles, 26. maja. (DKU) Danes je izročila nemška delegacija predsedniku mirovne konference noto, kjer se podarja, da je Wilson opetovano slovesno izjavil, da se svetovna vojska ne sme zaključiti z nasilnim nego pravičnim mirom. Ako bi zastopali zavezniki stališče, da je plačati za vsako v vojski izvršeno dejanje, ki je proti mednarodnemu pravu, odškodnino, tedaj bi imela tudi Nemčija pravico predložiti precejšen račun vojnih odškodnin. Na vsak način pa je to pojmovanje dolžnosti odškodovanja v nasprotju z dogovorom z Nemčijo pred premirjem. Neskončna vrsta spornih vprašanj se more

rešiti le pred nepristrankim mednarodnim razsodiščem. Nemško ljudstvo, ki ni nikoli priznalo odgovornosti, da se je vojska začela, zahteva s popolno pravico, da mu nasprotniki povedo, zakaj mu podtikajo krivdo na vseh bolestitih in škodah te vojske in kako mu to dokažejo. Ne morejo se tedaj zadovoljiti z opazko, da je materijal, ki so ga zbrale aliirane in asociirane države potom posebne komisije, notranja stvar teh vlad. To je življenjsko vprašanje nemškega naroda in se mora razpravljati javno. Metode tajne diplomacije nikakor niso na mestu. Nemška vlada si pridržuje pravico, da se na to zadevo povrne.

Clemenceau odgovarja Nemcem.

LDU Versailles, 26. maja. (Dun. KU) Clemenceau je odgovoril nemški delegaciji na obe noti, ki se tičeta nemških zapadnih mej in saarske kotline. V tem odgovoru poudarja, da se bodo upoštevale želje prebivalstva zasadenih pokrajin. Modalitete se bodo sestavile z vso skrbnostjo. V pokrajinah, ki so se odstopile Belgiji, ima javno mnenje popolno prostost in se more prebivalstvo izjaviti v roku šestih mesecev. Kar se tiče Slezvika, se bavi mirovna konferenca s tem vprašanjem na prošnjo danske vlade in danskega ljudstva. Glede saarske kotline smo izvolili to posebno obliko povračila odškodnine, ker je bilo razdejanje rudnikov v severni Franciji zločin, ki zahteva eksemplarično kaznen. Dobava določene ali nedoločene množine premoga ne bi zadostovala. Popolna

in takojšnja oddaja v bližini francosk meje nahajajočih se rudnikov je najpreprostejša in najučinkovitejša rešitev problema odškodnine za razdejane rudnike. Da se izognejo pomotam in težkočam, so aфирane in asociirane vlade sklenile, da to določbo deloma izpremene. Predlagajo, da dobi zadnji paragraf omenjene določbe nastopno obliko: »Obveznost Nemčije, da izvrši svoja plačila, bo razmotrivala odškodninska komisija. Nemčija mora dati prvo hipoteko na svojo glavnico in svoje dohodke na način, ki ga bo odškodninska komisija odobrila. Ako Nemčija v enem letu potem, ko mora ta plačila izvršiti, tega ne stori, bo komisija skrbela, da reši to vprašanje po določilih zveze narodov, ali, če bo potreba, potem likvidacije dela omenjenih rudnikov.

Carinska zveza med Čehoslovaško in Nemško Avstrijo.

LDU Pariz, 26. maja. (ČTU) Italijanski delegati so izjavili zastopnikom rimskega časopisja, da je baje pričakovati okreta Francoske proti Italiji. Tudi francoski veleposlanik v Rimu, Carrere, zastopa idejo francosko-italijanske zveze. Mirna konferenca je prvotno odklanjala

misel skupne carinske zveze med Nemško Avstrijo in Ogrsko, sedaj pa se zovzema za tako zvezo med Nemško Avstrijo in Čehoslovaško. Ogrski se bo priznala pravica skleniti posebne trgovske pogodbe. Jugoslavlja pa bo morala svoje trgovske odnošaje z Italijo kasneje urediti.

Prepovedana patrijotična slavnost v Rimu.

LDU Frankfurt ob Mejni, 26. maja. (ČTU) »Frankfurter Zeitung« poroča iz Lugana: Kakšna ozlevojenost vlada v Italiji proti zaveznikom, se jasno zrcali iz dejstva, da je bila proslava obletnice vstopa Italije v boj, ki se je imela vršiti v Rimu z obhodom po mestu in ljudskim zborovanjem, prepovedana. Bati se je bilo demonstracij proti zaveznikom, ki so bile tembolj mogoče, ker je imel kot glavni govornik nastopiti D' Annunzio, ki je pred kratkim na nekem javnem nastopu zelo žaljivo govoril o Wilsonovi soprogi. Nacionalistično časopisje je zaradi te prepovedi skrajno ogorčeno. V tem zmislu pisani

članek lista »Idea Nazionale« je cenzura zelo pobelila.

Strašni dnevi v Petrogradu.

LDU Berlin, 26. maja. (DKU) »Vorwärts« javlja iz Stockholma: Petrogradski begunci pripovedujejo, da imajo prebivalci v Petrogradu sedaj tako strašne dneve, kakršnih niso doživeli niti za časa revolucije. Na zapoved Sinovjevo je dal petrogradski brambni odbor postreliti množino oseb, ki so bile osumljene protirevolucije, narnega mišljenja. Ječe so prenapolnjene, deloma zapirajo osumljence v privatnih poslopih.

Širite „Večerní list“!

— 4 —

Politična kronika.

p Odnosaji med Mažarsko in Nemško Avstrijo. Ogrska vlada sovjetov je priznala lastninsko pravico državnih listin, ki se nahajajo v posesti nemško-avstrijskih državljanov, prav tako tudi emisij, obligacij itd. Denarni zavodi in podjetja so obvezani, izpolnjevati dolžnosti, ki izvirajo iz tega dejstva. Pri tem se opozarja na to, da se lastninska pravica ne more smatrati kot prejudic niti v političnem, niti v zasebno-pravnem oziru. Ogrska sovjetska vlada ne smatra teh vplačil kot realizacijo nego samo kot predujme. Ogrska sovjetska vlada je pripravljena odkupiti in v gotovini plačati inventarje in zanje namenjeno blago, nadalje socializirana podjetja ter nepremičnine in premičnine, in sicer v roku, ki bi ga določili nemško-avstrijski p Barzilai zapet v Parizu. LDU Rim, 26. maja. (DunkU). Barzilai, ki se vsled smrti svoje matere ni mogel vrniti v Pariz zaeno z italijansko delegacijo, je sedaj že odpotoval proti Parizu.

p Paderewski odpotoval iz Prage. LDU Praga, 26. maja. (DunkU). Predsednik poljske republike Paderewski, ki se je te dni mudil v Pragi in kjer so ga pozdravljali z velikimi častmi, je odpotoval.

Iz pokrajine.

k Oskrba invalidov. Prijatelj invalidov piše: Ko smo se včasih menili, kakšna bo usoda neštevilnih pohabljenec, so črnogledi rekli: taka kakoršna je bila po prejšnjih vojskah; z lajno bodo ubogaime prosili in ljudi nadlegovali. Sedanjost priča, da imajo za enkrat ti črnogledi prav. Če se pogovarja z ubogim invalidom, med drugim navadno potoži, da mora mnogo-krat pogosto slišati očitanje: zakaj si bil pa tako neumen, da si se boril in tako zgubil roko ali nogo. Take in enake besede pač pričajo o vsej trdosrčnosti današnjega sveta. Invalidom svetujem, naj vprašajo: bogati liferant, zakaj si tako pridno oskrboval armado z vsemi mogočimi potrebščinami; kmet, zakaj se nisi ustavil rekvizitorjem; železničar, zakaj si noč in dan opravljal tako vestno svojo službo itd.? Pa šalo na stran! Imamo še pametnih in usmiljenih mož in žena, katerim sega gorje teh najbolj nesrečnih globoko v srce. Prejšnja deželna vlada je kupila graščino Golnik nad Kranjem, kjer naj bi se sezidalo veliko zdravišče za jetične. Graščina s svojo ugodno lego med smrekovimi gozdi, v lepem zavetju pod Storžičem bo prav pripravna za ta namen. Ko se vrnejo naši ujetniki iz Italije, se bo število jetičnih silno pomnožilo, da bo v tem zdravišču le mal del našel svoj dom. Ker z zidavo letos nikakor ne bo mogoče začeti, in ker sedanja graščina, še zelo dobro ohranjena, lahko sprejme do 300 invalidov pod svojo streho, bi bilo pač pametno, za sedaj graščino v ta namen porabiti. Graščina ima do 55 oralov jako rodovitnega zemljišča, ki bi se dalo še letos obdelati. Graščinski člevi so še jako v dobrem stanu in bi se deloma priredili za stanovanja invalidov.

k Padli ljubljanskega pešpoka št. 17. Mrliški listi zgoraj imenovanih padlih so svojcem na razpolago v pisarni Slovenskega Rdečega križa (Poljanska cesta št. 4.). Tam leže tudi mrliški listi 15. junija 1918 padlih: Vogel Martin, roj. Sv. Križ-Krško, 1893; Piltauer Fr., Krška vas-Krško, 1884; Šloser Pavel, Matulje, Volosko, 1896; Leskovšek Marko, Dobje, Celje, 1886; Oso lin Fr., Krtina, Kamnik, 1891; Dimnik Ivan, Jezica, Ljubljana, 1898; Senica Al., Šmi hel, Novo mesto, 1899; Kucler Fr., Sp. Šiška, 1896; Feldin Henr., Dobrna, Celje, 1899. Po 1. maju se pošljejo mrliški listi na pristojna okrajna sodišča.

k Za narodno zdravje. LDU Belgrad, 26. maja. Podpisana je naredba o ureditvi ministrstva za narodno zdravje.

k Begunci iz Rusije. LDU Belgrad, 26. maja. V Belgrad je dospela skupina beguncev iz Rusije.

k Listnica upravnistva. Koncem tega meseca bo »Večerni list« ustavljen vsem onim naročnikom, ki niso poravnali nadaljne naročnine ali pa poravnali zaostanka. Položnice so bile pred kratkem priložene vsem, katerim je potekla naročnina.

k Otvoritev telefonske centrale z javno govorilnico pri poštnem uradu Vuzenica. Pri poštnem uradu Vuzenica se je otvorila dne 22. maja t. l. telefonska centrala z javno govorilnico v vodu 1330 + 1212 za krajevni in medkrajevni telefonski promet.

k Izpremema voznega reda na Bohinjski železnici. S 1. junijem t. l. se ustavi na progi Jesenice-Bistrica-Boh. jezero dosedanja osebna vlaka št. 13 in 84 ter se mesto njih uvedejo na progi Jesenice-Bistrica Boh. jezero dnevno redno osebni vlaki št. 11 in 15, odhod iz Jesenic ob 10. oziroma 15.10, prihod v Bistrico-Boh. jeze-

ro ob 10.53, in 16.05; na progi Bistrica-Boh. jezero-Jesenice osebna vlaka št. 14 in 16, odhod iz Bistrice Boh. jezero ob 4.00 oziroma 17.00, prihod v Jesenice ob 5.02 in 18.03. — Na progi Planica-Jesenice se z istim dnem ustavi vlak št. 1713 ter uvede mesto njega dnevno redno vlak št. 1747, radi zveze v Jesenicah na jutranji ljubljanski vlak. Odhod iz Planice ob 3.45, prihod v Jesenice ob 4.55. — Na progi Ljubljana gl. kol.-Jesenice-Bistrica Boh. jezero vozi od 1. junija do 30. septembra t. l. ob nedeljah in praznikih direktni osebni vlak št. 1722/23. Odhod iz Ljubljane gl. kol. ob 4.55, prihod v Jesenice ob 7.01, odhod iz Jesenic ob 7.30, prihod v Bistrico-Boh. jezero ob 8.23. V nasprotni smeri pa vlak št. 18/1711, odhod iz Bistrice-Boh. jezero ob 18.36, prihod v Jesenice ob 19.45, odhod iz Jesenic ob 20.22, prihod v Ljubljano gl. kol. 22.46. — Za ta nedeljska vlaka izdajale se bodo za razdalje nad 50 km za 25% znižane povratne vozovnice in sicer samo za II. in III. razred. Ako se te povratne vozovnice uporabljajo pri drugih vlakih, bodisi če tudi samo ob povratku, doplačati je razliko na normalno ceno za obe smeri.

k Dražbeni oglas. Dne 4. junija 1919 ob 16. uri se bo prodajalo potom javne dražbe v gozdarsko-gospodarskem uradu petrovaradinske imovne občine v Mitrovici približno 2500 meterskih stotov koruze in 300 meterskih stotov pšenice. — Dražbeni pogoji so razvignjeni z oglasa, ki je na mestni deski.

k Odpravljena poslaništva. Ministrski svet je sklenil, da se odpravijo nekatera nepotrebna poslaništva v inozemstvu. Odpravili bodo poslaništva naše države v Kopenhagenu in Lizboni.

Za 10.000 K tobaka — zaplenjenega tihotapcem.

V soboto zvečer sta v Šiški dva pol. agenta ustavila zaprto kočijo, v kateri je bilo tobaka in cigaret za 10.000 K. Tobak so nameravali peljati v Škofjo Loko, kjer so čakali lastniki te dragocene trave, od koder bi jo potem utihotapili čez demarkacijsko črto v zasedeno ozemlje. En član te »delniške« družbe za tobak, Štefan Grosar iz Čepovana, ki je sedel poleg ko-

čijaža na kozlu in spremljal svojo dragoceno v Škofjo Loko, je prosil, naj mu vendar pustijo tobak, saj je isti namenjen za slovenske mučenike v zasedenem ozemlju. Mož seveda ni povedal, da bi njegova »delniška« družba zaslužila pri tej kupčiji najmanj 10.000 K.

Tobak je bil zaplenjen in oddan finančnemu ravnateljstvu.

Koliko državnega posojila je podpisala ona gospoda, ki si je gotov čas napolnila svoje blagajne v ime »rodoljuba«?

Iz Ljubljane.

I »Tekma«. Ta Funtkova igra se vpri zori danes zvečer v dramskem gledališču. Igrali jo bodo gojenci in gojenke tukajšnjega učiteljskega. Snov je zajeta iz življenja umetnika. »Tekma« hoče pokazati, kako umetnika ubija brezmejna častihlepnost. Neugodna sodba se mu zadira v dušo, toda srd in užaljenost zaklepa vase in potem mu ne razjeda samo duha, nego tudi telo, dokler ne pride neizogibna katastrofa. »Tekma« je tragedija častihlepnosti. Ker jo bodo igrali v prid Cankarjevemu spomeniku, jo k obilemu obisku priporočamo kar najtopleje.

I Zahvala. Povodom moje štiridesetletnice bilo mi je izkazano toliko naklonjenosti, da me veže iskrena dolžnost, da se vsem cenj. častilcem in častilkam za krasne vence, šopke, darila in laskave častitke iskreno in najpristržnejše zahvaljujem. Z globokim umevanjem uvidevam, da slovenski narod ceni iskreno svojo Talijo, da spoznava v svoji lepi slovenski besedi vzvišeno pojmovanje kulturnega napredka, katero stremi v simbolu ljubezni do svobodne in nepresegljive grude naše lepe Jugoslavije, za neovrgljivo vstrainostjo v nadaljnjem razvoju dela za svobodo in kulturo. — Izražujoč željo, da slovenski narod tudi v bodoče ohrani svoji Taliji isto blagonaklonjenost, se za izkazano blagodarnost ponovno in najpristržnejše zahvaljujem z osebitnim spoštovanjem vdan! Anton Cerar-Danilo, igralec in režiser

Narodnega gledališča. — V Ljubljani, dne 25. maja 1919.

1 Zahvala. Higijenični kurz gospoda dr. Alojzija Zalokerja je končan. Kar je gospod predavatelj podal, je bilo za podpisane udeležence po vsebini poučno in zanimivo, po obliki pa prijetno in zabavno. Zelo nam je v prijetno dolžnost, da ga za njegov trud toplo zahvalimo. Svojo iskreno zahvalo izrekamo pa tudi gospodu dr. Demšarju, ki je v ta kurz vpletel par ur tako zanimivih predavanj. — V Ljubljani, dne 25. maja 1919. — Udeležence higijeničnega kurza.

1 Prebrisan slepar prijet. Dne 23. t. m. je bil od tukajšnje policije aretiran neki Milič Alojzij, 50 let star, kamnosek iz Nabrežine. Milič, kateri ni imel stalnega bivališča, se je mudil večkrat v Ljubljani in potoval tudi v Celje, Maribor in v Zagreb, nadel si je pa tudi različna imena kakor Miloš Alojz, Miloš Milan in Mohorič. Aretiranec, kateri se lahko prišteva k najprebrisanejšim sleparjem, ima temno preteklost; bil je že večkrat kaznovan in pred petimi leti tudi izgnan iz Trsta. Svoje žrtve si je izbiral med nevednim kmečkim ljudstvom. Dosedaj se je policiji posrečilo ugotoviti sledeče sleparije, katere ima Milič na vesti: 25. svečana je osleparil posestnika Barliča Jakoba iz Križac, okraj Kamnik, za znesek 1400 K. Rekel mu je, da je koncipijent pri nekem odvetniku in mu izvabil omenjeni znesek. Dne 28. suša je ogoljufal železničarja Valentina Stareta iz Boh. Bele za 360 K; 12. t. m. je osleparil posestnika v Križah pri Trojanah, Benko Antona, za 80 K in 6 dni kasneje je izvabil od ubogega koroškega begunca, delavca Josipa Regavca, ves prihranjeni denar v znesku 1000 K; Regovcu se je Milič pridružil v frančiškanski cerkvi, rekel mu je, da je kolodvorski gostilničar na Jesenicah in prosil Regovca, da mu zmenja tisočak, ko je ta našel 10 bankovcev po 100 K in te izročil sleparju, je ta bliskoma izginil v nek hotel in pustil Regovca na cesti. — Ker se nujno sumi, da je Milič izvršil tudi druge sleparije, opozarjamo občinstvo na tega sleparja. Pri Miliču se je našel nek ključ, najbrže vežnih vrat, katerega je isti baže pred pol leta našel v Celju. Sumi se pa, da je imel Milič poleg sobe v hotelu v Ljubljani še neko drugo stanovanje. Kdor bi o Miliču mogel dati kaka pojasnila, posebno radi njegovega stanovanja, se prosi, da to naznani kriminalnemu oddelku policijskega ravateljstva v II. nadstropju, soba št. 17.

1 Zgubljene stvari v času od 1. do 30. aprila. 5 črnih usnjatih denarnic, 5 rujavih usnjatih denarnic, 1 zelena usnjata denarnica, 1 rudeča denarnica z nekaj drobižom, 6 črnih usnjatih listnic in 1 nemški bankovec in več italijanskih lir, 1 listnica, 4 črnih ročnih torbic s svoto od 5 do 1950 K, 1 bel žepni robec, 1 črna usnjata torbica za epise, 1 bankovec za 10 K, 1 bankovec za 100 K, 600 K v bankovcih, 1 zlata zapestna verižica, 1 zlata verižica, 1 srebrna damska zapestna ura, 1 srebrna zapestna moška ura, 1 srebrna doza za svačice, 1 moški čevlji, 1 beli predpasnik, 1 črno ogrinjalo-pelerina in 1 črni dežnik.

1 Jugoslovanski kreditni zavod r. z. z o. z., ustanovijo trgovci in obrtniki v Ljubljani. Namen jugoslovanskega kreditnega zavoda bo, preskrbovati srednjega in malega trgovca in obrtnika s cenim kreditom in nabavljati skupno tudi blago za nje. Deleži so po 100 K in je dosedaj že nad 150.000 K deležev podpisanih, zagotovljenih pa že za 500.000 K. Do ustanovitve, ki se izvrši kmalu, se upa, da bo podpisanih še več deležev. Tak kreditni zavod, ki bo ščitil baš srednjega in malega trgovca in obrtnika, je nujno potreben v dobi, ko se začena trgovina in obrt zopet razširjati. Z odličnim spoštovanjem — Pripravljalni odbor.

1 »Državna posredovalnica za delo« (Podružnica za Ljubljano in okolico). V preteklem tednu od 19. maja 1919 do 24. maja 1919 je iskalo delo 194 moških in 70 ženskih delavnih moči. Delodajalci so iskali 129 moških in 57 ženskih delavnih moči. Posredovanj se je izvršilo 92. Pri vseh podružnicah »Državne posredovalnice za delo« je od 1. januarja 1919 do 24. maja 1919 iskalo delo 6931 delavnih moči, delodajalci so pa iskali 5218 delavcev. Posredovanj se je izvršilo v tem času 1544. Delo iščejo pisarniške moči (229), trgov. sodr. niki, kontoristi, potniki, (180), služkinje, kuharice (152), mehanikarji, elektrotehnikarji, ključavničarji, peki, mesarji, mlinarji, natakari, natakari, polj. in tov. delavke, kovači, železostrugarji, ekonomski, oskrbniki, predil. delavke, kurjači, strojniki, dimnikarji, zidarji, kamnoseki, pečarji, sluge itd. V delo se sprejmejo težaki, hlapci, viničarji, služkinje, kuharice, zidarji, opek, delavci, mizarji, žagarji, konj. in polj. delavci, krojači za vel. in malo delo, vajenci, pisarniške moči, delavci pri zgradbi hudo-urnikov, čevlji, pomoč., uradne sluge itd.

1 Prijet morilec svojega svaka. Aretovan je bil po dolgotrajnem iskanju Glazar France, 36 let star, iz Studenca pri Krškem, in sicer zaradi umora svojega svaka. Oddali so ga dež. sodišču.

1 Tat jajc. Ukradenih je bilo Francetu Čuden, stanujočem Sodna ulica št. 6, 150 jajc, vrednih 120 K. Jajca so se nahajala v dveh steklenih posodah v zaklenjeni drvarnici v kleti. Storilec je v drvarnico vlomil, pobral jajca iz posod, katere je pred drvarnico na hodniku ostavil prazne. Storilcu so na sledu.

1 Splašil se je radi tramvaja konj Fr. Zabretu v Florjanski ulici. Pri tem je konj z ojsom sunil v tramvajski voz ter se je pri tem na glavi lahko poškodoval. Druge škode ni bilo.

Vojno stanje v Sloveniji. Izjemne določbe.

Naredba ministrskega sveta, s katero se za območje deželne vlade v Ljubljani odreja izjeme od obstoječih zakonov.

Ker je v ozemlju, ki spada v upravno območje deželne vlade v Ljubljani, proglašeno vojno stanje, se za to ozemlje v smislu zakona od 5. maja 1869, drž. zak. št. 60, vsled sklepa ministrskega sveta, storjenega na podlagi člena 20. državnega

osnovnega zakona o splošnih državljskih pravicah od 21. decembra 1867, drž. zak. št. 142, začasno suspendirajo določbe 12 in 13 člena tega zakona.

Vsled tega nastopajo te-le postavne posledice:

1. Naredbi poverjenistva za notranje zadeve št. 134 in 135 o društvenem in shodnem pravu, objavljeni v Uradnem listu od 28. novembra 1918, št. XIV, se začasno razveljavljata.

2. Nova društva se brez oblastvenega dovoljenja ne smejo več ustanavljati. Ako oblast tekom enega mesca ne zabrani najavljene ustanovitve društva, je smatrati, da je ustanovitev dovoljena.

Politične oblasti smejo iz državnih interesov ustaviti delovanje že obstoječih društev, zlasti prirejanje društvenih zborovanj, ali predpisati posebne pogoje, pod katerimi zamorejo društva nadaljevati svoje delovanje oziroma prirejati zborovanja.

Politične oblasti imajo pravico poslati k vsem društvenim zborovanjem svojega zastopnika, ki je opravičen zaključiti oziroma razpustiti zborovanje, ako se razpravlja o stvareh, ki ne spadajo v statutarčen delokrog društva oziroma ki ogrožajo javni mir in red ali so protizakonite ali državi nevarne. Tudi smejo politične oblasti sistirati izvršitev sklepov, s katerimi društvo prekorači svoj statutarčni delokrog.

3. Shodi, katerekoli vrste, bodisi splošno pristopni ali omejeni na povabljenе goste, bodisi v zaprtih prostorih ali pod vedrim nebom, se smejo prirejati proti predhodni prijavi politični oblasti. Shode pod vedrim nebom sme politična oblast iz razlogov državnega interesa ali javnega miru in reda zabraniti.

Na vse shode smejo politične oblasti poslati svoje zastopnike, ki imajo analogne pravice, kakor na društvenih zborovanjih.

4. Upravna oblast je upravičena, da ustavi obratovanje obrtov, kateri razmnožijo zanje poštno prepoved in da začasno ustavi obratovanje obrtov, kaeri razmnožujejo literarične in artistične proizvode ali z njimi trgujejo ter s tem ogrožajo javni mir.

Prestopki predstojecih določb kakor tudi odredb, ki so jih v svrhu izvršitve teh določb izdale oblasti, dalje prestopki policijskih odredb, ki so se izdale na podlagi § 8. zakona od 3. maja 1869, drž. zak. št. 66, se kaznujejo po § 9. tega zakona.

Ta naredba stopi v veljavo z dnem razglasitve.

V Belgradu, dne 20. maja 1919.

Slede podpisi vseh ministrov.

Žena.

Ž Prva državna šola za služabnice. Ni še dolgo tega, kar so v Londonu na Angleškem ustanovili prvo državno šolo za služabnice. Dotlej niso na Angleškem imeli nobenega zavoda za izobrazbo domačega osebja, tudi zasebnih takih zavodov ne, in zato je še posebno važno, da

je vzgojo služabnic prevzela država sama. Razmere služabnic so na Angleškem v veliki večini tako ugodne, da mikajo včasih tudi izobražene deklice. Ponosni Angleži je jako konservativen in zato se drži še dandanes svojega patriarhalnega sistema in se čuti samo tedaj prostega, kadar ima v svoji hiši celo družbo službujočega osebja na razpolago, katero pa more neomejeno vladati. Ali to vladanje je povsem jako mirno in respektira glavno načelo angleškega ljudstva ter nikakor ne omejuje osebnih svobode; kljub temu vlada tam čudolepa disciplina med 15—20 posli velike angleške hiše, da jo vsak tujec občuduje. Od butlerja (neke vrste vratarja) pa do hallboya (odpiratelj durí) pozna vsak svojo dolžnost in jo skuša povsem vestno in natančno izpolniti. Vzgoja služabnic se doslej vrši v hišah samih. Mlada deklica, ki gre v službo, mora začeti prav pri korenini. Najprej služi kakor »tweeny« za 190 do 220 kron na leto, pri čemer mora opravljati vse drugo delo, ki ne spada v področje kuharice, sobarice, pomivalke, pometačke itd. Polagoma stopa v ospredje; postane prva in druga sobarica, če je spretna za kuho, postane najprej pomožna kuharica, a pozneje prva kuharica z letno plačo 700—1200 K. Ali tudi na Angleškem je pomanjkanje služabnic, in zato je mnoga odlična družina omejila svoje služabništvo samo na kuharico in sobarico, in ti dve morata opraviti vse domače delo. Vsled tega nedostatka sil postanejo deklice kmalu kuharice ali sobarice, namreč brez običajne prakse in brez dovršene priprave. Vsekakor je tudi ta okolščina pripomogla k ustanovitvi državne učilnice za služabnice v Londonu, kjer se imajo deklice naučiti

vse, kar se doma potrebuje: šivati, oskrbovati in začno tako vzgajati otroke. Bogato volilo človekoljube Mrs Newcome-rove je omogočilo tudi revnim deklicam vstop v šolo. Druge plačajo 40 kron na leto. Cel državni tečaj, ki obsega pouk v vsem domačem delu, kakor v šivanju, kuhi, vodstvu domačih knjig, proračunanju obedov, oskrbovanju otrok itd. traja najmanj dve leti, ali gojenke imajo potem odprto pot do dobro plačanega mesta. Se ni bil prvi tečaj končan, že so hodila na šolo vprašanja po dobrih služabnicah, da celo že po preteku prvega pol leta bi bila ta ali ona gojenka lahko dobila dobro službo. Vse delo v kuhinji, pralnici, likalnici, šivalnici itd. se vrši pod nadzorstvom preizkušenih učiteljic. Te stanujejo v preprostih hišicah, ki so zvezane med seboj s skupnimi vežami. Za čistoto in snago morajo skrbeti gojenke same, in sicer slednja dva meseca. Tudi se misli na ustanovitve vzorne otročje sobe s tečajem pouka o dojenčkih. V obednici zavoda, kjer se prodajajo jedi iz kuhinje, hodi obedovat cela vrsta ljudi, ki hvalijo tako okusnost jedi kakor tudi njih snažno pripravo. Če človek vidi, kolikrat si kuharica med delom umije roke, mora dobiti slast do jedi. Take šole so vsekakor velikega kulturnega in gospodarskega pomena, vsled česar imajo še lepo bodočnost. — Pri nas ni bilo do zadnjega časa niti misliti na podobno državno šolo. Kako je gnala Avstrija skrbela za slovenske šole, je temna sramotna stran avstrijskega nasilja. Ali v Jugoslaviji bomo dobili vsekakor tudi državne učilnice za služkinje. Saj so take in enake šole v pospeševanje narodne prosvete. In v prosveti je bodočnost!

Nemška tollovajstva v Železni Kapli.

Odboru koroških beguncev se poroča: Ko so prišle nemške tolpe v Železno Kaplo, jih je najbolj pozdravljalo podivjano nemčursko ženstvo. Takoj po prihodu se je pričelo ropanje. Ropalo je tako vojaštvo kakor tudi civilno prebivalstvo. Med slednjimi so se najbolj odlikovale gostilničarka Kušej, Ana Böhm in njena sestra, učiteljica Moser, Zeemann, Prepotnikovi ljudje, posebno pa Belschan pl. Mildenburg in Niederdorferjevi, koje je županja sama priganjala k ropu; dalje Tomaž Malovršnik, Marija Terplak, Urban Vrhovnik in drugi. Vse oropano blago so spravili k Niederdorferju. Tudi gostilničar Gašpar Weitzer in posestnik Parte sta ropala. Župnikovega prašiča je kupil mesar Domnigg za 50 K, živino župnikovo pa je župan zaplenil. Izropali so popolnoma župnišče, Repičevo trgovino in privatno stanovanje. Trgovko Pap, njeno 95 let staro mater in Brigito Jurač so oropali in zaprli. Splohi so prizadeti vsi Slovenci. Domačini so imeli silno veliko orožja skritega, tako da so oborožili vse moške od 14. leta naprej, da, celo 11letne šolarčke, kakor Alfreda Böhm itd. Niederdorferjev hlapec je ukradel mašno obleko, se ž njo oblekel in se tako norčeval. Še celo stari svečar Pacher se je oblekel v žensko ob-

leko ter se kazal po ulici kot Jugoslavija. Pri trgovcu Majdiču, kjer je bilo za 37.000 kron aprovizacijske moke, je župan Niederdorfer isto zaplenil.

Drugi dan po prihodu so se lotili slovenskih kmetov v okolici. Na veliki polji papirja imeli so zaznamovane vse slovenske kmete. Ta načrt za ropanje sta napravila župan Niederdorfer in Domnigg, ki sta bila zadnji čas v Celovcu. Kmetom so vzeli vsa živila, kakor tudi vso živino. Ribičeve v Beli so popolnoma oropali, jih pretepli, zatem zaprli in jih pustili dalje časa brez vsake hrane. Tudi sosedi Novak, ki ima polno otročičev in koje mož se nahaja v ujetništvu, so oropali. Lobnik, Lepena kakor tudi drugi kraji so mnogo trpeli. Po Remšeniku je vodil roparske tolpe gozdar grofa Thurna, Breznik, ki je tudi Nemcem pokazal mesta, kamor naj bi postavili topove in strojnice. Tudi je pričel zadnji že vohuniti, a ko je prišel čez mejo, so ga z njegovo hčerko vred zajele naše patrulje ter ju odpeljale na varno. Našemu gerentu Drobničju, ki ga posebno sovražijo, so pokradli prasce, jih zaklali in pojedli pri Domniggju.

Dne 7. maja so prišli tudi iz Celovca ropat. V Weitzerjevi gostilni so se pogovarjali vojaki med seboj, da bodo gerenta

Drobničja, njegovo ženo, kaplana Skrinarja in učiteljico Miro Piskernik obesili, šolskega vodjo Klavora pa ustrelili. Tudi 11-letnega učenca Mubija so povsod iskali, da bi ga ustrelili.

Iz oltarja so ukradli kip Marije, mu slekli obleko in potem na sredi trga klofotali; na opozarjanje v bližini stoječega, da to vendar ne gre, so rekli, da so v šmarjeti celo s svetniki kurili.

Koliko državnega posojila so podpisali častniki, ki so preživeli bojni vihar na varnih postojankah v zaledju?

Repertoire narodnega gledališča.

Drama.

27. maja, torek, pripravandisti: »Tekma.« Izven abon.

28. maja, sredo: »Smrt Majke Jugovičev.« Znižane cene. Izven abon.

29. maja, četrtek: »Pelikan«. Abonma C 59.

Opera.

27. maja, torek: »Žongler naše preljube Gospe«. B 58.

28. maja, sredo: »Madame Favart«. B 56.

29. maja, četrtek: »Žongler naše preljube Gospe. Abonma A 58.

Po svetu.

s Velik požar. »Lokalanzeiger« javlja iz Mannheim: Ponoči je v Ludwigshafnu izbruhnil požar v skladišču mestnih železnic, kjer so bile nastanjene francoske čete. Žrtve znašajo baje 30 mrtvih in 100 ranjenih. Poslopje je popolnoma zgorelo, Ogenj se je vnel vsled eksplozije špiritovega aparata.

s Podrta tribuna. V Bordeauxu se je ob priliki neke športske tekme porušila tribuna. 60 oseb je padlo s precejšnje višine na zemljo in je ostalo 27 ranjenih.

s Reorganizacija rumunskih šol. V Rumuniji se je sestala posebna komisija, ki sestoji iz samih univerzitetnih profesorjev in učenjakov, ki ima namen, da izvede reorganizacijo rumunskih šol.

s Borza zgorela. Borzo v Madridu je uničil požar. Škodo cenijo na 40 milijonov.

s Poboji v Smirni. Kot poročajo iz Carigrada, so se vršili v Smirni hudi poboji med Turki in Grki. Bilo je 400 mrtvih.

s Povrnitev trofejev. Vsakdo, ki je potoval po Nemčiji — piše nek francoski list — ve, kako ga je težko dirnilo veliko število francoskih zastav, ki vise ko trofeje po cerkvah in muzejih Berlina. Te zastave so iz leta 1870. in na etiketah bereмо, koliko bitk smo izgubili, ki smo jih morali preboleti. Teža žalostnega prizora zdaj ne bo več. Po neki točki mirovnega dogovora mora Nemčija vrniti Franciji vse te trofeje. Ali kako naj se jih dostojno sprejme? Treba je, da jih junaki sami dvignejo z njih mest in jih odnesejo. Ko se bodo vile nad glavami zmagovalnih čet, se bo otrešel z njih prah, ki je v teku 50. let padel nanje.

s Belgrad — mesto vrtov. Če hodiš po dolgih in širokih belgrajskih ulicah, boš rekel nehote: stavbeni prostor je tukaj po ceni. Na periferiji mesta so hiše skoro izključno pritlične, pa tudi v sredini mesta najdeš pritličnih hiš vse polno. Zanimivo je, da nebroj stanovanj nima vhoda naravnost s ceste, ampak s ceste prideš najprej na dvorišče; na obeh straneh dvorišča imaš vhode v stanovanja. Če greš po ulici, boš videl dostikrat samo ozek in nizki zid z dvema okni, zraven pa leseno ograjo z vrati. Mislil boš, da stanuje tu ena sama rodbina; ko pa vstopiš na dvorišče, se prepričaš, da jih je lahko tudi 5 ali celo več. Pri nas je namreč stanovanje nad stanovanjem in se hiša zida v višino, v Belgradu je pa stanovanje poleg stanovanja in se hiša zida v globino. Dvorišče (»avbija«) tvori dostikrat tudi vrt. Če ni drugega, vsaj nekaj dreves raste na njem. Ker so vse večje ulice tudi v sredini mesta zasajene z drevjem, je slika Belgrada ob prvem pomladnem zelenju izredno mikavna. S prostorom do sedaj očitno ni bilo treba nikomur štediti. Vsak si je sezidal hišo v udobni razdalji od sosedov in jo obdal s praznim prostorom za gojenje domačih živali. Saj stavbnega prostora ne bo nikdar zmanjkalo! Okolica belgrajska je čudovito lepa; obstoji iz samih podobnih nizkih gričkov, po kakršnih je pozidan sedanji Belgrad. Tramvaj je razpeljan zelo široko, celo uro v oddaljeni Topčider vozi, ta mesec prične menda tramvaj tudi obratovati. Sedaj je mesto čudovito »demokracično«; skoro nič palač, zelo malo lepših vil; večino poslopij tvorijo skromne, a lične hišice, bolj primerne za delavsko naselbino nego za državno prestolico. Belgrajskim otrokom očitno ni treba tčati v tesnih sobah. Sobe so sicer res splošno izredno tesne, a ta nedostatek očitno ljudje ne moti zelo baš radi tega, ker žive lahko mnogo na prostem.

Če se oziraš s topčiderskega griča na Belgrad, Savo, Donavo in Zemun, se ti nudi kljub številnim znakom hudih bojev (podrte hiše, še nezasute jame druga poleg druge, ki so jih izkopale granate, dobro ohranjeni strelski jarki itd.) prekrasen pogled, ki je nepozaben. Letošnje deževje je povzročilo ogromne poplave, kakršnih menda že ni bilo nekaj let. Kolikor daleč sega oko proti severu, vidiš samo vodo, iz katere mole drevesa in manjši bolj vzvišeni deli zemlje. Ob sotoku Save in Donave se beli na eni strani Beli grad, slikovito razvrščen po nizkih holmih, na drugi strani mu odgovarja Zemun s svojimi cerkvami in visokim Hunjadijevim spomenikom. V pristanišču se zibljejo ladje, parniki plujejo proti Zemun in Paučevu. Bujno rastlinstvo te obdaja, nad vsem pa je razlit svetel nedeljski dan brez oblaka. — Pri tem pozabiš na to, da imaš cele pol ure hoda, če hočeš oddati pismo na pošto, ker ima Belgrad en sam poštni nabiralnik v edinem poštnem uradu za obširno mesto, pozabiš, da je njegovo zaledje marsikje brez cest in prometnih zvez; pozabiš si na to, da ti je pred pol ure povedal seljak iz okolice, da mu je padel v vojski edini sin — v Srbiji skoro ne najdeš hiše, ki bi ne žalovala za umrli v boju, ujetni-

štvu in po taboriščih za interniranje — in sanjaš o prihodnosti, ko bo Belgrad tako divno mesto, očarujoče po naravni legi in preprostih, a snažnih stavbah, poleg katerih se bodo belile ponosne palače z vsem razkošjem, da bo postal evropska zanimivost. Ali se bo večala z razvojem tudi sreča prebivalstva, se širila kultura srca in vse, kar je razvoj človeštva rodil lepega? Ali bo ohranilo mesto znake zdravih socialnih razmer? Ali bo kričalo bogastvo in razkošje nekaterikov o izrabljenju mase? Mesto vrtov, pogojeno s krvjo junaske, mesto nepopisnega trpljenja raje — naj bo tvoja prihodnost prav tako jasna, kakor je bila tvoja preteklost temna!

s Kako se avijatiki orientirajo na oceanu. Anglež Hawker se je napotil iz Nove Zemlje preko oceana v Evropo. Z njim gre poročnik Grieves. Na navadnem zrakovu (ne hidroplanu) hočeta izvršiti svojo nalogo. Pilot Hawker se mora boriti z motorjem. Najmanjši pogrešek bi pomenil smrt obeh. Grieves pa odločuje smer, v kateri morata leteti; če pogreši on, ju zopet čaka smrt v valovih oceana. Edini način orientiranja, je dejal Grieves nekemu časnikarju, se more dobiti iz meteoroloških opazovanj. Včasih je dobiti dobrih podatkov po ladijah, ki jih srečajo, a to ni gotovo. »Jaz se bom ravnal«, je dejal, s pomočjo sekstantov in dijagramov. Višina sonca me bo vedno poučila, kje da sem. Kar se pa tiče posebnih zračnih tokov in vetrov, ki vladajo nad oceanom, merim njih moč in smer s pomočjo dimov, ki se dvigajo iz posebnih aparatov. Vendar bom kljub temu v smeri potovanja orientiran samo približno. Računam pa glavno s tem, da je Jonsa velik otok, in da bomo prišli kljub temu srečno na svoj cilj.

s Arabsko gledališče v Bagdadu. Nek Anglež, ki je imel srečo, da je prisostvoval neki predstavi, piše v »Timesu« o nji: »Prišel sem po ozki ulici, kjer je kavarna pri kavarni, do nekkih ozkih, razdrtih stopnic, kjer nek arabski možiček stoji in vabi gledalce. Kupite vstopnico, greste po nekem hodniku in ste na mestu. Zastor t. j. zamazana plahta, je še spuščena. Naokoli so debeli Arabci, precej liberalni, kar se tiče snage. Dvigne se zastor, nastopi glasba: štirje raztrgani in zamazani Armenci z nekimi kitarami, a za njimi tri zelo debele plesalke. Armenci udarjajo monotono na svoja glasbila, a plesalke se v plesu pomičejo po odru. — Nič več! Nek Arabec mečlje ves navdušen denar na plesalke, ki ga poberejo gledalci iz prvih vrst. Ne preostaje drugega, ko rešiti se v begu.«

s Morilec pobegnil. Nadporočnik Vogel, ki je bil umoril Roza Luxemburg in je bil zato obsojen na 2 leti in 4 mesece težke ječe, je pobegnil. Kot je znano, je prišel nek vojaško oblečen človek v avtomobilu s potvorjenimi papirji, ki je izjavil, da so mu službeno naročili, da odvede nadporočnika Vogela. Ko je izginil z avtomobilom, so dognali, da takega ukaza ni nikoli nihče izdal. Do sedaj še niso našli sledu za pobeglim nadporočnikom.

s Amerikanski hidroplani na Azorih. Amerikanski hidroplan N. C. 4 je preletel atlantski ocean in prišel na Azore. To se

je zgodilo prvič v zgodovini. Preletel je 2700 km. Angleški list »Daily Mail« je bil razpisal 250.600 frankov nagrade onemu avijatiku, ki preleti Atlantik. Amerikanska vlada je zapovedala, da štirje najboljši avijatiki preizkušajo na lastno roko preleteti to pot ter jim je dala vse potrebščine na razpolago. Pot je trajala 19 ur in 9 minut.

s Viljemovo pismo. Neka nemška revija je prinesla pismo Franca Jožefa na Viljema II. in pravi, da se je na podlagi tega pisma kronski svet v Potsdamu odločil za vojno. Franc Jožef je pisal, da je atentat na Franca Ferdinanda rezultat velikega komplota, ki ima namen, da oslabi trozvezo in uniči Avstrijo. Poleg tega da zelo dvomi o čuvstvih, ki jih Rumunija goji do Avstrije in da bi bilo treba osnovati novo balkansko zvezo, ki bi bila kaj vredna le, če izločijo Srbijo iz nje. Viljem je odgovoril, da ne bi se rad mešal v ta spor med Avstro-Ogrsko in Srbijo, a da se bo boril z vsemi sredstvi proti uničenju Avstrije.

s Grob kralja Aleksandra I. Obrenovića. Kralj Aleksander I. in kraljica Draga sta pokopana v cerkvi na takozvanem »starem groblju« (pokopališču) v Belgradu. Dva preprosta križa iz pločevine z napisom »Aleksandar« in »Draga« ter letnico 1903 sta označevala prostor, kjer počiva kraljeva dvojica. Avstrijska uprava jima je postavila leta 1917. razmeroma preprost mramornat spomenik z nastopnim napisom (v cirilici z majuskuli):

Ovde počiva

u miru božjem

Njegovo veličanstvo kralj Srbije

Aleksander I. Obrenović

1

Njeno veličanstvo kraljica

Draga Obrenović

koji poginuje od zlikovačke ruke 29. maja 1903.

Errichtet Okt. 1917.

»Od zlikovačke ruke... Od kake roke so pa poginili tisoči Srbov v tej vojni?« se je jezil cerkvenec, ki nam je odprl cerkev.

s Kupljene lokomotive. Poljaki so kupili 75 lokomotiv od francoskih tvrdk, ki jih bodo te dni prepeljali v Varšavo, kot poročajo poljski listi.

s Zrakoplov, ki je poskušal preleteti atlantski ocean, se je spustil 40 milj od irske obali v morje. Aparat so našli, a o avijatiku ni ne duha ne sluha.

s Boljševik in rumunski kmet. Agitator Bela Kuna je prišel nekoč v neko rumunsko vas, da agitira za boljševizem. Naletel je na nekega starca in ga je vprašal:

»Brate, ali hočeš biti boljševik?«

»Hočem; zakaj ne bi; a kaj je to?«

»To je enostavno,« je dejal agitator.

»Recimo, da imaš ti deset kmetij, jaz ti jih vzamem devet in jih porazdelim drugim, tebi pa ostane deseta.«

»To je pravično,« je dejal kmet.

»Ali vzemimo, da imaš ti tri avtomobile, jaz vzamem dva, a tebi ostane tretji.«

»Dobro,« je dejal kmet. »Lahko mi vzameš kmetije, avtomobile in denar, ker vsega tega nimam, če bi pa kaj imel, ne bi si pustil vzeti.« Agitator je odšel.

L. 1898. je objavil Robert Lutz v Stuttgartu prestavo dnevnika, ki ga je vodil francoski general G. de Gourgaud. Ni nam v mislih, da bi to delo ocenjevali, pač pa hočemo navesti sodbo, ki jo je izrekel Napoleon I. o Gustavu Adolfu.

Gaspard baron de Gourgaud je umrl 25. julija 1852 v Parizu. Na Francoskem je bil čas, ko so Gourgaudove spise mnogo čitali.

General Gourgaud je že kot mlad mož pod cesarjem hitro napredoval. Odlikoval se je pri Austerlitzu in kmalu nato odkril v moskovskem Kremľu 5000 stotov smodnika; najsijajnejšo delavnost je razvil ob Berczini in je rešil cesarju po bitki pri Briennu življenje.

Vse to stoji veliko bolj natančno v vsakem konvezacijskem leksiku, ki bo najbrž še vseboval nadaljne podatke, da je Gourgaud služil pozneje svoji domovini na prvih častnih mestih. Najlepši trenotek svojega življenja je užival, ko je videl, da so odnesli leta 1840. Napoleonovo prst iz groba v angleški zemlji, ki je bil tako daleč in odtujen v onem skritem kottičku sveta.

V konverzacijskem leksiku pa ne stoji, da je bil general veren kristjan, da si je ohhranil ves čas svežega duha in bil znanstveno zelo naobražen in da je bil na svoj vzor »Napoleon« ljubosumen kakor kakakolikoli dama.

S svojo ljubosumnostjo je napravil cesarju na oddaljenem otoku marsikdo sitnost. Enkrat je pričel sovražiti Montholone, v drugič Bertraude in to se je vedno ponavljalo. Čestokrat mu je moral Napoleon zapovedati, da mora take sovražnosti opustiti.

V svojih spominih se je Gourgaud zelo zgražal nad vedenjem cesarice. Medtem ko je Napoleon na sv. Heleni mislil, da obdajajo njegovo ženo vohuni in se samo radi premetene in skrbne zvijače ne zmeni zanj — se je ta neduhovita žena prav izborno zabavala.

Napoleon še ni bil niti 3 mesece mrtev, ko se je rodil poznejši knez Montenuovo! To dejstvo samo na sebi dovolj označuje mišljenje in značaj Marije Luize.

Naj že misli o Napoleonu kdo kakor hoče, zgodovinska osebnost prve vrste vsekakor ostane. Gourgaud pa nam poroča o človeku Napoleonu in na sv. Heleni je našel vladar velikanske države časa dovolj, da je zopet mislil, čutil in se razodeval ko drugi ljudje.

Znano je, da si je Napoleon pogosto sam nasprotoval. Če Gourgaud bojazljivo zaznamuje vsako besedo svojega vzora, tedaj razumemo, da je najti v njih toliko na-

Če zasledujemo Napoleonove izreke, tedaj naletimo na mnoga nasprotstva v nazorih o veri, še več pa v presoji svoje lastne družine. Napoleon se je vedno zelo kratko izražal. Če je govoril o svojih bratih ali pa drugih cesarjih in kraljih, tedaj se je pogosto posluževal izrazov kakor tepec, osel itd. samo da se je izognil daljšim opisom, ki pa končno vsebujejo isto misel, dasi nekoliko bolj svečano oblečeno.

Zelo trdno in z veličastnim pregledom je sodil cesar o vojni zgodovini in vojaških zadevah sploh.

Jako pogosto se je izrazil: »Tu sem napravil veliko napako« ali pa »To bi bil moral tako izpeljati.«

Najbolj zanimive so seveda Napole-
onove sodbe, ki jih je izrekel o vojskovod-
jih vseh časov.

»Dober general ni navaden človek.«
Zgodovina pa nam pripoveduje o mnogih
dobrih vojskovodjih in Napoleon govori
povsem drugače ko gospa Klio.

Friderika Velikega je Napoleon visoko cenil, čeprav navaja zelo natančno vse zagrešene napake. O Ludoviku XIV. je rekel, da je bil izvrsten vladar, a slab vojak. Zelo nizko pa je cenil Hensika IV. in Gustava Adolfa.

Henrik IV. je bil po njegovem mnenju, sivobradec, ki je dirjal v pariških ulicah za vsakim predpasnikom in dal svojim priležnicam 1500 frankov — skratka, star norec, ki ni nikdar ničesar velikega izpeljal.

In Gustav Adolf?

Cesar je ravno čital Bourgoinga in zaklical: »To torej je ta velik Gustav.«

Napoleon je nato dejal, da je taka slava za borno ceno pridobljena, če je kdo v 18. mesecih izvojeval eno samo zmagbo, eno bitko pa izgubil in če se v tretji že pusti ustreliti do mrtevga.

In Napoleon se je pričel jeziti, češ, da je svetovna zgodovina samo nekak roman, ker pogosto povzdiguje take, ki tega nikdar zaslužili niso, prezre pa one, ki so zaslužili nesmrtnost.

General Gourgaud je po pravici miril svoj vzor in se izrazil, da so pač protestantski pisatelji slavili Gustava Adolfa kot junaka. Švedski kralj zahvali svojo slavo pač temu, kar bi bil mogoče še kdaj do-
vršil.

Še enkrat je Napoleon generalu priporočil, naj dobro preštudira Bourgoingovo knjigo in pristavi! »Niti enega umetnega načrta ni imel v vojnem oziru!«

Tilly in Wallenstein sta bila po Napoleonovem mnenju dokaj boljša generala. Tilly je izčistil Bavarsko Švedov na jako umeten strateški način, šved Gustav Adolf pa pusti, da mu vzamejo pred nosom Magdeburg.

»Lepa slava!« je Napoleon zasmehljivo zaključil ta pogovor.

Nato se je globoko zamislil in najbrže
zopet sanjal o svojih visokih načrtih...

Aprovizacija.

a Aprovizacija južne železnice ima v svoji zalogi zopet američansko mast in slanino.

a Učiteljski aprovizacijski odbor ima sejo v petek v petek, 30. maja ob petih, Vážno, Pridite vsi! Načelnik.

Zagrebska borza.

LDU Zagreb, dne 26. maja. Zaključni kurzi na današnji borzi:

	Dinar:	Flaga
Banka za trg., obrt i industriju	445	465
Banka u hranilnica za Primorje na Sušaku, nove dela . . .	—	510
Hrvatska eskomptna banka . . .	—	1380
Eskomptna u menj. banka, Brod	385	393
Hrvatska kreditna banka,	855	865
Narodna banka Zagreb	435	450
Pojedelska banka,	90	100
Prva hrvatska hranilnica	8150	8200
Rečka pučka banka, nove deln.	205	210
Srbska banka	825	—
Zemaljska banka,	685	695
Slavonska banka za les. industr.	—	850
4 $\frac{1}{2}$ % zadolžnice hipotekarne banke	—	109
4 $\frac{1}{2}$ % " " " "	102	106
4 $\frac{1}{2}$ % založnice eskomptne banke	—	110
4 $\frac{1}{2}$ % založnice zemalske banke .	108-5	109-5
4 $\frac{1}{2}$ % zadolžnice I. brv. hranilnice	100	105
4 $\frac{1}{2}$ % zadolžnice mesta Zagreba	—	110

Dobre sredstvo za želodec so Fellerjeve rahlo odvajajoče rabarberske „Elsa-kroglice“. Povzročijo dober tek in krepčajo želodec. 6 škatelj samo 12 K. Jako prihljubljene pri ženskah in otrocih. Naročajte naravnost pri lekarnarju E. V. Feller, Stubica, Elsa trg 245 (Hrvatska). Bolečine odpravlja sigurno „Elsa-fluid“. Omot se računa posebej, ali najceneje. Čim več kdo skupno naroči, tem več si prihrani na poštini. (c)

Izgubila se je črna usnjata listnica z okroglo 200 K denarja in vojaško dopustnico v nedeljo 25. t. m. zvečer na cesti od Sore do Medna. Pošteni najditelj naj jo vrne proti nagradi na naslov, označen v vojaški dopustnici.

Žvepleno kopališče

Varaždinske toplice (Hrvatska)

Zalezniška in poštna postaja, telefon, brzojav.

Nov zdraviliščni hotel.

Staroznano, radioaktivno zdravilišče z žveplom (Schwefel-therme) + 58° C priporočeno **proti prolinu revmatizmu, išiasu i. t. d.** Zdravljenje s pitno vodo pri boleznih v vratu, grlu, prsih, jetnih, želodcu in črevesnih boleznih. Elektr. masaža, blatne, ogljikovo kisle in solne kopeli. — Odprto celo leto. — Krasna okolica. — Mod. oprema. — Novi hoteli. — Prospekte gratis. — Zdravil. zdravnik dr. J. Lochert.

Jaroslav.

Zgodovinski roman.

Ruski spisal J. Šmidt-Melin; preložil Al. Benković.

(Dalje.)

»Ako ni siva obleka,« je čez nekaj časa rekel Gribojedov, »pokvarila prirojene plemenitosti vašega srca, in ako ste to, kar ste videti, potem ostaneva prijatelja za zmirom, in jaz, bodite o tem prepričani, storim vse, da vam stališče napravim kolikor mogoče prijetno. Naj vam ne upade pogum,« je pristavil z očitnim sočutjem, »tolažite se s tem, da nihče ne pride zamen na svoje mesto. Povsod lahko delujemo v blagor, povsod lahko, čeprav z enim samim praškom, prispevamo k mogočnemu peščenemu hribu. Prisotnost takih ljudi, kot ste vi, ne more biti brez blagodarnega vpliva. Nevede s tem oblažujete tovariše ter pospešujete napredek v naši vojski. Dasi Rusi, ki so mlad, močan narod, le počasi slede zgledom drugih narodov, in dasi le počasi napredujejo na potu samozvesti in prosvete, vendar dosežejo, o tem sem trdno prepričan, najvišji cilj. Morda bode cvet tistih narodov, za katerimi ubiramo stopinje, med tem časom že ovenel.«

S temi besedami je Jaroslavu podal roko in ga odločil.

Ginjen in osupel je gledal za njim, ko je odhajal. »Kako ves drugačen je ta mož, kakor sem si ga predstavljal,« je govoril sam pri sebi. »Domneval sem, da je zabiti petolizec, a našel sem moža, oglašenega od olike, duha in čustva. Čudno! Snidenja z njim je bilo treba, da me je opozoril, kako je tudi nizko stoječim osebam mogoče razviti moč, s katero dvignejo domovino do vrha slave. V takih mislih čutim, da sem se sprijaznil z vsemi bolestinami, katere sem bil okusil. Kaj je proti temu vse ljudsko življenje, polno sramote in ponižanja! A vendar... ali ne odpira vsaka cvetka svojega cveta solncu? Ali ne išče vsako srce svoje sreče?«

Ne vedoč, kam pojde, je po tem samogovoru zapustil svoje stanovanje. Da bi ušel vračajočim se starim mislim, je sklenil, da se izprehodi po perzijski prestolnici.

Solnce se je že nagibalo k zatonu, ko je Jaroslav svoje korake obrnil proti poslanikovi palači, z občudujočimi pogledi opazujoč krasoto solnčnega zahoda.

Pozabil je na samega sebe in pozemelske stvari ter se v svojih mislih poglobil v neskončnost, v tisto knjigo, ki je odprta od večnosti, a vendar zaprta našim očem.

Premišljeval je niti ni zapazil, da po cesti prihaja družba jezdecev. Šele ko so se bili ustavili v njegovi bližini ter razredali, je pogledal nanje ter njim na čelu opazil Gribojedova. Poleg njega je jahala visoka, vitka ženska, njegova soproga.

Dasi je štela trideset let, starost, katera je navadno ženskimi krasotam tako nevarna, vendar se je jasno kazalo, zakaj je bila po vsi pravici, ko je bila še mlada georgijska knežnja, v svoji krasoti bogati domovini znana kot najkrasnejša in kako

je bilo mogoče, da je nase obrnila splošno pozornost, ko je bila odšla v Petrograd k svojemu možu, izvoljenemu iz čiste ljubezni.

Poslanik je bil prijetno razveseljen, ko je ugledal Jaroslava. Zeleč mu »dober večer«, je stopil s konja in se obrnil k njemu. Nato pa se je približal svoji soprogi ter rekel: »To je naš mladi prijatelj, katerega sem že priporočil tvoji naklonjivosti in dobroti. On ne zna rabiti samo jeklo, kadar nanese potreba, marveč tudi latinščino in grščino. Veselilo nas bo...«

»Starši, dragi starši,« se je ta hip odzval iz hiše zvonec otroški glas, takoj nato pa se je pojavila mlada deklica in kot srna stekla v odprto naročje poslancu, ki jo je strastno pritisnil k sebi.

»Moja Natalija,« je vzkliknil in preko plemenitega lica mu je šinil usmev veselja in ljubezni, »malo da nisi podrla očeta! O, samo nekaj ur smo biti od tebe, in že...«

»O, kako dolg se mi je zdel ta čas,« mu je deklica segla v besedo, »niti knjige, niti igrače me niso mogle zanimati. Ne prestano sem vlekla na uho, kdaj bom slišala konjsko peketanje. Ko bom dorastla, vas bom spremljala povsod, tudi če pojedete na obisk k staremu šahu.«

S temi besedami je krasne, temne kodre, ki so ji plavali čez rame, vzela v nežne, tanke prste ter jih ovila očetu krog vratu. Takoj nato pa je objela mater ter poljubovala roko zdaj očetu zdaj materi.

»Milo, drago dete,« je ginjen izpregovoril oče, položivši kakor blagoslovilja roko na jasno čelo, kateremu je črn, baržunast trak še poviševal beloto. »Drago dete, Bog nama te ohrani tako milo in naklonjeno, kakor si zdaj! A pojdi,« je pristavil, »da ti pokažem nekoga, kateremu hočemo biti prijateljsko naklonjeni, dokler se bo mudil v naši bližini.« Prijel jo je za roko ter jo je peljal nekaj korakov Jaroslavu nasproti. Radovedno je dete gledalo mladega vojaka z modrimi očmi, ki so njemu dražestnemu obrazu dodajale čaroben odsvit.

»Kajne, da boš našega mladega prijatelja ljubila, kakor želijo starši?« je nadaljeval poslanik.

»Seveda ga bom,« je odvrnilo dete, premagalo prvi strah, s katerim jo je navdala siva obleka, ter Jaroslavu podala ročico, ki jo je on gorko stisnil.

»Zdaj pa, dragi moji,« je rekel nato Gribojedov, »ne odlašajmo več. Večerni zrak, dasi je tako prijeten, bi nam vendar utegnil škodovati. Ne pozabite,« se je obrnil k Jaroslavu, »da vas bomo jutri ta čas čakali v svojem salonu.«

Prijazno ga je rodbina pozdravila v slovo ter šla v hišo, mladi vojak pa je bil zopet prepuščen svojim mislim in čustvom.

Lepi časi so nastopili zanj.

Ko se je drugi dan odzval povabilu in je Gribojedov zvedel žalostni vzrok, ki je

bil našega junaka oropal vseh nad v srečo in slavo, je Jaroslav od njega in od njegove soproge slišal tolažilne besede, ki so padle v njegovo srce kot solnčni žarek na venečo cvetko. In prej, nego se je zavedel, je postal član rodbine Gribojedova in čestokrat vprašal sam sebe, naj se li bolj čudi duhu, bogatemu znanju, velikodušju poslanika, ali redki dobrotljivosti njegove soproge.

Natalija, dete vzornih roditeljev, pa je bila podedovala vse te lastnosti, zavisti vredne in srečo obljubujoče. Nenavadna nadarjenost tega dražestnega otroka, njena poslušnost, nenavadna prijaznost v vedenju jo je omilila vsakemu, ki jo je poznal. Poleg tega se je Natalija odlikovala s prirojenim in izglajenim čutom vljudnosti, ki jo je varno vodil preko dobe njene mladosti; ta sigurnost je bila tem dražestnejša, ker nikdar ni škodila detinski priprostosti in neprisiljenosti.

Kdor pa je pazljivo opazoval vedenje in govorjenje enajstletne deklice, jo je gotovo lahko imel za mnogo starejšo, kajti imela je jako skrbno odgojo, ki je hitro izobrazila njeno razsodnost in duha.

Roditelj Gribojedova sta bila dosihdob njena edina učitelja in vzgojitelja, ker se v svoji neskončni ljubezni in skrbni nista mogla odločiti, da bi bila ljubljeno izročila tujim rokam. Kako bi se bili v pristopno srce Natalijino vcepili nazori in načela, katera s človekoljubnim, čistim in plemenitim značajem staršev niso samo soglašala, marveč so mu bila celo čisto nasprotna. Posebno oče je duha svoje hčere okrasil z zlatimi zrni svojega znanja ter oplemenitil njeno srce in značaj. Naučil jo je spoznavati velikost in vzvišenost kreposti in čistost duše, dočim jo je mati opozarjala na krasoto in dobroto.

Tako je mirno potekal mesec za mesecem. Vsak dan je Jaroslava bolj približal rodbini in z odkrito skrbjo so gledali nasproti tistemu trenutku, ko bi mladi vojak utegnil biti znova pozvan k vstopu v vojsko.

Bilo je 18. februarja leta 1829. V jutro tega dne, ko je bil poslanik stopil v svojo pisarno, mu je bila naznanjena žena, ki je nujno hotela govoriti z njim.

»Kdo je in kaj želi?« je vprašal Gribojedov slugo.

»Tega mi ni povedala,« je odgovoril sluga, »a videti je zelo nesrečna, ker se kar trese.«

»Pripelji jo torej takoj,« je ukazal poslanec in vstal izza svoje mize.

Nekaj minut na to je stopila v sobo visokorastla, popolnoma zakrita ženska. Nekaj korakov pred poslanikom se je ustavila, po orientalski navadi roke prekrizala na prsih in dražestno klanjaje se izpregovorila svoj pozdrav. Nato je odgrnila pajčolan in pokazala poslaniku svoj blede, od bolesi prešinjeni obraz, na katerem so se kazale sledi nenavadne krasote. Strmeč je gledal Gribojedov njeno zanimivo osebo, ko mu je padla k nogam.

(Dalje.)

Izdajatelj konsorcij »Večernega lista«.

Odgovorni urednik Viktor Cenčič.

Tiska Jugoslovanska tiskarna v Ljubliani.